

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Західноукраїнського національного університету
Кафедра економіки, обліку та оподаткування ВННІЕ

ДЕРІД Богдан Олександрович

**Організація бухгалтерського обліку як інструменту
забезпечення економічної безпеки підприємств /**
**Organization of accounting as a tool for ensuring the economic
security of enterprises**

спеціальність: 071 - Облік і оподаткування

освітньо-професійна програма - Облік і оподаткування

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи

ОПДзвнм-21

Б. О. Дерід

ВІННИЦЯ - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1. Сутність, принципи та функції бухгалтерського обліку.	5
1.2. Концепція економічної безпеки підприємства: визначення та значення.	9
1.3. Роль облікової інформації у забезпеченні економічної безпеки.	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	19
2.1. Аналіз сучасного стану організації бухгалтерського обліку в Україні.	19
2.2. Вплив організації бухгалтерського обліку на показники економічної безпеки підприємства.	25
2.3. Оцінка проблем та ризиків в організації облікових процесів на підприємстві.	31
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	36
3.1. Методологічні підходи до підвищення ефективності бухгалтерського обліку.	36
3.2. Інноваційні рішення для покращення облікових процесів.	39
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ	57

ВСТУП

У практичному контексті слід зазначити, що на загальний рівень формування та становлення безпеки організації суттєво впливають трансформаційні процеси, які відбуваються як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі її діяльності. Ці зміни, спричинені нестабільністю ринку, вимагають швидкого реагування, адаптації бізнесів до актуальних економічних умов, враховуючи невизначеність і нестійкість економічного середовища. Вирішення проблем, пов'язаних із захистом облікової інформації, є важливим елементом, спрямованим на забезпечення фінансової стабільності та безпеки економічних даних підприємства, як у поточному періоді, так і з перспективою на подальший розвиток.

Ключовою умовою підтримки економічної безпеки підприємства є своєчасне виявлення загроз, пов'язаних із втратою конкурентних позицій, та визначення таких стратегій розвитку, які сприятимуть стабілізації його становища на ринку й забезпечать відповідну спеціалізацію. Особливої уваги потребує організація ефективного бухгалтерського обліку, оскільки він формує основу економічної безпеки підприємства, дозволяючи своєчасно й обґрунтовано приймати управлінські рішення, а також захищати активи від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів.

Мета дослідження полягає у поглибленні теоретико-методичних засад і розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення бухгалтерського обліку та визначення його ролі у забезпеченні економічної безпеки підприємства.

Для досягнення мети передбачено виконання таких **завдань**:

- розкрити сутність, теоретичні основи та методи оцінки економічної безпеки підприємств;
- обґрунтувати значення обліково-аналітичного забезпечення у функціонуванні системи економічної безпеки;
- дослідити сучасні тенденції у забезпеченні економічної безпеки та можливості їх практичного застосування;

- провести аналіз функціонування ТОВ «НОРД ТРЕЙД»;
- вивчити специфіку організації фінансового обліку на підприємстві;
- оцінити поточний стан економічної безпеки компанії;
- надати рекомендації щодо оптимізації бізнес-процесів підприємства;
- охарактеризувати роль діджиталізації бухгалтерського обліку у контексті трансформації економічної безпеки.

Об'єкт дослідження – організація бухгалтерського обліку як ключовий інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні, організаційні, методичні й практичні аспекти бухгалтерського обліку та контролю операцій для забезпечення економічної безпеки.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовано методи індукції, дедукції, порівняльного аналізу, синтезу, табличного та графічного аналізу.

Базою роботи стали наукові публікації, матеріали конференцій, статистичні дані від міжнародних організацій, зокрема Світового банку та Державного комітету статистики України.

Апробація і публікації. Результати дослідження були представлені на міжнародній науково-практичній конференції (Луцьк, 2023 рік) та опубліковані у тезах доповідей загальним обсягом 0,2 др. арк. Дослідження виконано на 56 сторінках і містить 7 таблиць, 4 рисунки, додатки, використано 59 джерел літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, принципи та функції бухгалтерського обліку.

З розвитком суспільства, особливо в умовах ринкової економіки, значення облікової інформації постійно зростає. Для забезпечення ефективної діяльності окремих підрозділів і підприємства загалом необхідно, щоб управлінці при ухваленні рішень володіли своєчасними, достовірними та об'єктивними даними про активи, джерела їх формування, фінансовий стан, а також про результати діяльності, включаючи доходи, прибутки чи збитки, і специфіку їх отримання. Такі відомості традиційно надаються через систему бухгалтерського обліку, яка є важливим інструментом управління.

Бухгалтерський облік відображає реальні господарські процеси, зазначаючи кількісні та якісні зміни, що відбуваються під їхнім впливом. Для контролю та управління економічними процесами облікові дані впорядковуються шляхом їх систематизації та групування за певними критеріями.

Облік можна розглядати як специфічну діяльність, що включає збір, обробку та передачу інформації відповідно до потреб користувачів чи вимог чинних нормативних документів. Як і будь-який процес, облік виконується послідовно та охоплює такі етапи:

- Спостереження за господарськими операціями з метою підтвердження їх завершення;
- Вимірювання фактів і явищ господарської діяльності за кількісними та якісними характеристиками;
- Реєстрація результатів спостереження та вимірювання шляхом фіксації даних про здійснені господарські операції на носіях інформації (цифрових, паперових чи магнітних);
- Систематизація та групування інформації за видами об'єктів обліку для

забезпечення її аналізу, оцінки та оперативного контролю;

– Узагальнення з подальшим формуванням звітності для передачі користувачам.

Ці етапи забезпечують структурування та коректне представлення даних, що дозволяє використовувати їх для ефективного управління підприємством.

Для бухгалтерського обліку, як елементу системи управління, характерні такі функції: інформаційна; контрольна; оціночна; аналітична; соціальна.

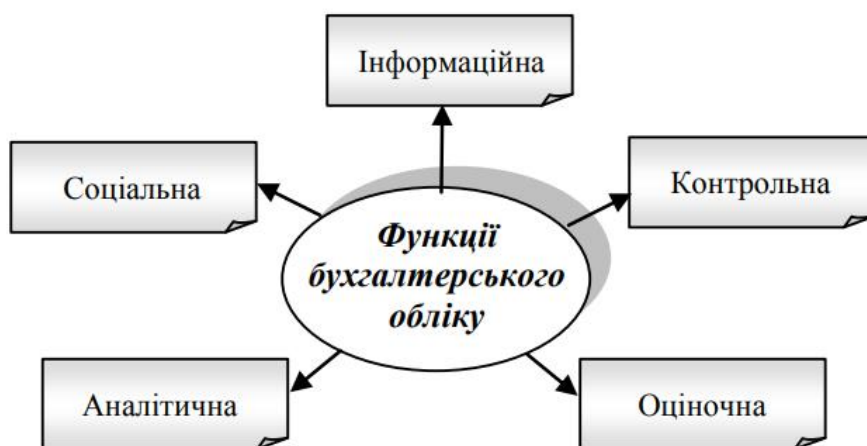

Рис.1.1. Функції бухгалтерського обліку

Функції бухгалтерського обліку виконують важливі завдання у забезпеченні ефективного управління підприємством. Інформаційна функція полягає у формуванні та передачі даних про стан і рух господарських засобів, джерела їх формування, виконання операцій та результати діяльності. Ця інформація оформлюється у вигляді звітів і надається користувачам. Контрольна функція дозволяє здійснювати моніторинг за дотриманням нормативних документів, ефективністю використання ресурсів та виконанням планів. Завдяки документуванню, інвентаризації та реєстрації операцій, бухгалтер перевіряє законність і доцільність господарських дій, а також забезпечує їх відповідність встановленим нормативам.

Аналітична функція реалізується через аналіз даних бухгалтерського обліку для виявлення причин відхилень від запланованих показників, оцінки

результатів діяльності підприємства та розробки заходів для покращення ситуації. Оціночна функція надає можливість визначати вартість об'єктів обліку та фінансові результати діяльності, що дозволяє підприємству приймати стратегічні рішення на основі отриманих даних. Соціальна функція бухгалтерського обліку підкреслює його роль у розвитку економіки та суспільства загалом. Ефективно організований облік сприяє стабільному розвитку підприємства, що, у свою чергу, позитивно впливає на вирішення соціальних проблем через економічне зростання.

Інформація, яка формується за допомогою бухгалтерського обліку, має відповідати вимогам прозорості, достовірності, доречності та порівнюваності. Вона повинна бути зрозумілою для користувачів, дозволяти оцінювати минулі, поточні та майбутні події, а також забезпечувати зіставлення даних між підприємствами.

Перед бухгалтерським обліком стоять важливі завдання. Зокрема, це формування повної та достовірної інформації про діяльність підприємства, його майновий і фінансовий стан, яка є необхідною для зовнішніх і внутрішніх користувачів. Також облік повинен забезпечувати контроль за виконанням планів, збереженням та раціональним використанням ресурсів. Ще одним завданням є виявлення резервів для покращення фінансової стабільності підприємства та запобігання негативним наслідкам у господарській діяльності.

Важливим аспектом ведення бухгалтерського обліку є дотримання загальноприйнятих принципів, які визначають правила для вимірювання, оцінки та реєстрації господарських операцій, а також формування звітності. Ці принципи поділяються на основні, що є фундаментальними, та додаткові, які уточнюють їх застосування. Дотримання цих принципів забезпечує якість облікової інформації та її відповідність встановленим стандартам.

Рис.1.2. Принципи бухгалтерського обліку

Основні принципи бухгалтерського обліку, закріплені Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», визначають основи ведення обліку для забезпечення точності, надійності та прозорості фінансової звітності. Принцип обачності зобов'язує враховувати потенційні збитки, а не можливі прибутки, оцінювати активи за найменшою вартістю, а зобов'язання — за найбільшою. Повне висвітлення передбачає включення всієї інформації, яка може впливати на рішення користувачів. Автономність означає розмежування майна підприємства і його власників. Послідовність облікової політики забезпечує сталість підходів, а безперервність припускає, що діяльність підприємства триватиме.

Принцип нарахування та відповідності доходів і витрат забезпечує точність фінансового результату через зіставлення доходів із витратами в момент їх виникнення, незалежно від руху коштів. Превалювання сутності над формою орієнтує облік на економічний зміст операцій. Історична собівартість акцентує на фактичних витратах, а єдиний грошовий вимірник уніфікує оцінки. Періодичність дозволяє розподіляти діяльність на звітні періоди для складання

звітності.

Додаткові принципи враховують законність, достовірність, своєчасність та доречність інформації, що забезпечують відповідність обліку законодавчим і практичним вимогам. Усі ці принципи створюють основу для ефективного та прозорого ведення бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік виступає інформаційною основою для прийняття управлінських рішень, аналізу фінансового стану та виявлення потенційних ризиків. Його сутність полягає в систематичному зборі, обробці, збереженні та інтерпретації даних про фінансово-господарську діяльність підприємства, що сприяє збереженню ресурсів і досягненню стратегічних цілей.

Принципи бухгалтерського обліку забезпечують юридичну відповідність, обґрунтованість рішень та прозорість у звітності.

Функції бухгалтерського обліку включають контроль за збереженням активів, інформаційну підтримку управлінських рішень, оцінку економічної ефективності діяльності та виявлення можливих загроз. Ці функції дозволяють своєчасно реагувати на внутрішні та зовнішні виклики, мінімізувати ризики та забезпечувати фінансову стабільність.

Отже, бухгалтерський облік сприяє формуванню прозорого середовища, де підприємство може ефективно функціонувати, адаптуватися до змін і досягати стратегічних цілей.

1.2. Концепція економічної безпеки підприємства: визначення та значення.

У рамках четвертої промислової революції інформація перетворилася на один із найважливіших ресурсів, використання якого сприяє створенню нових знань та забезпечує ефективніше використання природних ресурсів для задоволення потреб суспільства. Цифрові технології значно спрощують доступ до інформації, її обробку та впровадження, водночас вимагаючи адаптації системи управління, зокрема обліково-аналітичного забезпечення підприємств.

В умовах України ця необхідність посилюється реаліями ведення господарської діяльності під час війни, коли виживання бізнесу залежить від здатності оперативно отримувати інформацію для протидії існуючим і новим загрозам. Таким чином, важливим стає вдосконалення підходів до обліково-аналітичного забезпечення як складової економічної безпеки підприємств, з урахуванням зростання обсягу інформаційних потоків та нових викликів, пов'язаних із військовими діями.

Економічна безпека підприємства являє собою стан захищеності ключових структурних підрозділів та їхніх напрямів діяльності від впливу різноманітних загроз, пов'язаних із дефіцитом фінансових ресурсів, їхньою збалансованістю та ліквідністю. У цьому контексті важливо підкреслити, що збалансованість фінансової системи підприємства полягає у цілеспрямованому розробленні та реалізації фінансової політики, яка сприяє гармонізації фактичних потреб із допустимими можливостями для підвищення економічного потенціалу організації. Таким чином, економічну безпеку можна розглядати як багаторівневу комплексну систему, що включає різні взаємопов'язані елементи.

У фахових джерелах існують зовсім різні погляди на визначення суті поняття "економічна безпека підприємства" (табл. А.1 додатка А).

Проблематика формування інформаційного підґрунтя управління на макро- та мікрорівні розглядається у працях таких науковців, як Н. Березняк [24], Д. Біленська [6], С. Барановська [9], Р. Бруханський [7; 8; 9], Л. Гангал [13], Н. Голячук [15], Л. Данильчук [18], А. Дикий [20], В. Євдокимов [20], А. Загородній [33], Т. Кваша [24], О. Кузьмін [33], В. Лень [29], Т. Писаренко [24], О. Прудка [24] та інших.

Економічна безпека підприємства є однією з ключових складових ефективного функціонування бізнесу в умовах невизначеності та ризиків. Вона охоплює систему заходів і підходів, спрямованих на забезпечення стабільності та розвитку підприємства.

На основі аналізу вибраних джерел, поняття "економічна безпека" розглядається як багатогранна категорія, яка включає в себе аспекти

стабільності, конкурентоспроможності та захисту ресурсів.

В. Євдокимов та А. Дикий зазначають, що економічна безпека підприємства включає "організацію бухгалтерського обліку як основу для забезпечення захисту економічних інтересів підприємства в умовах нестабільності" [20].

Р. Бруханський у своїй монографії робить акцент на стратегічному значенні економічної безпеки, підкреслюючи, що "ефективне управління інформаційними ресурсами та модернізація облікових систем є ключовими чинниками захисту економічної безпеки підприємства" [7].

Н. Березняк, разом із співавторами, визначає економічну безпеку через призму інноваційного розвитку, зазначаючи, що "гармонізація державної політики та інтеграційні процеси є фундаментом забезпечення економічної безпеки національної економіки" [24].

Отже, поняття економічної безпеки розкривається як інтеграція ресурсного, інформаційного та організаційного аспектів, що забезпечує стабільний розвиток підприємств і держави навіть у складних умовах зовнішнього середовища.

Аналіз наукових підходів до визначення сутності поняття «економічна безпека підприємств» свідчить про відсутність загальноприйнятого визначення, оскільки науковці пропонують різні, часто неоднозначні трактування цього терміна.

Для глибшого вивчення цієї теми, разом із якісним бібліометричним аналізом, передбачається проведення кластеризації ключових слів, що зустрічаються в наукових роботах, присвячених економічній, соціальній та інформаційній безпеці, з використанням програмного забезпечення VOSviewer. Як метод аналізу обрано дослідження співпоширеності ключових слів. Базою для аналізу слугували дані з бази Scopus, оброблені в програмі та нормалізовані методом фракціонування.

акцентує увагу на темах, пов'язаних із соціально-економічною стабільністю та інфраструктурою.

Синій кластер концентрується на людських аспектах, включаючи "human", "female", "aged", і "pandemics". Цей кластер розглядає вплив демографічних змін, пандемій, а також питань здоров'я та гендерних аспектів на економічну безпеку.

Карта ілюструє багатовимірність досліджень економічної безпеки, де економічні, соціальні, політичні, демографічні й глобальні фактори взаємопов'язані. Лінії між вузлами вказують на силу співзгадування понять у науковій літературі, причому товстіші лінії позначають сильніші зв'язки. Це демонструє міждисциплінарний характер досліджень у цій галузі.

Аналізуючи взаємозв'язок облікової системи з економічною безпекою прослідковується досить тісний зв'язок (рис. 1.4).

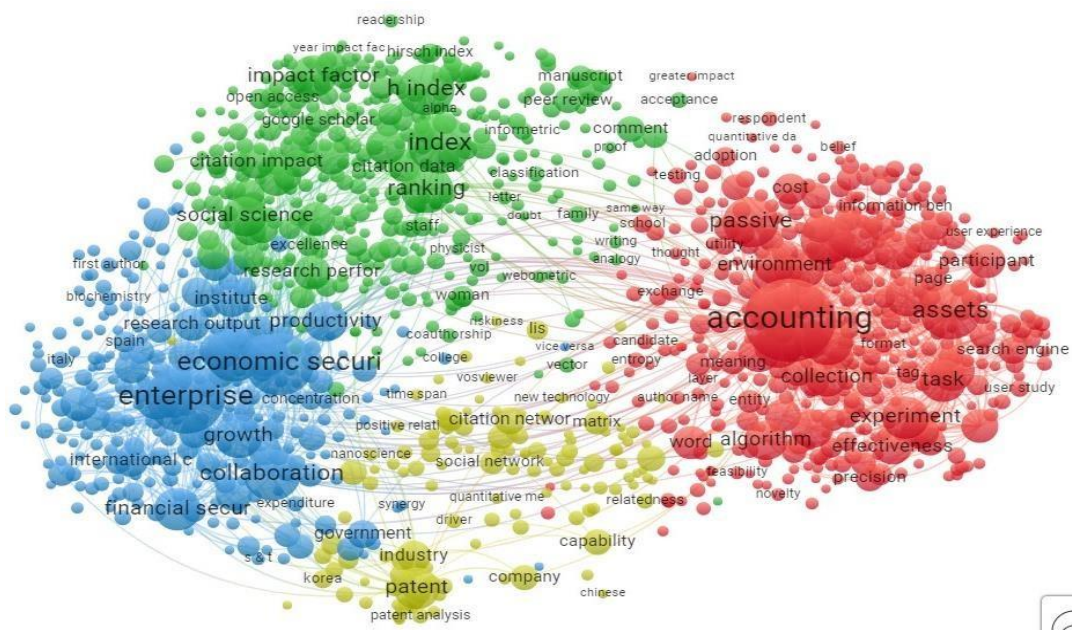

Рис.1.4. Бібліометрична карта наукових публікацій за темою «бухгалтерський облік» (accounting) та «економічна безпека» (economic security).

Ця бібліометрична карта відображає взаємозв'язки між науковими публікаціями за темами «бухгалтерський облік» (accounting) та «економічна безпека» (economic security). Карта побудована на основі спільної появи ключових слів у літературі, розподілених на кілька кластерів, кожен з яких має

свій тематичний фокус і колір.

Червоний кластер зосереджений на понятті «accounting» і пов'язаних із ним темах, таких як «assets», «algorithm», «experiment» і «task». Він відображає сферу досліджень, пов'язану з бухгалтерським обліком, оцінкою активів, алгоритмами обробки даних та експериментальними методами. Цей кластер є найбільшим у карті, що свідчить про високий рівень дослідницького інтересу до цих тем.

Синій кластер пов'язаний із «economic security» і такими темами, як «enterprise», «collaboration», «growth» та «financial security». Цей кластер ілюструє дослідження в області економічної безпеки, зокрема щодо фінансової стійкості підприємств, міжнародного співробітництва та економічного зростання.

Зелений кластер орієнтований на дослідження, що стосуються наукометричних показників, таких як «h-index», «ranking», «impact factor» і «citation impact». Він представляє дослідження, пов'язані з оцінкою наукової продуктивності та впливу публікацій.

Жовтий кластер охоплює такі поняття, як «patent», «industry», «government» і «collaboration». Він акцентує увагу на зв'язках між урядовими, індустріальними та патентними дослідженнями в контексті економічної та бухгалтерської діяльності.

Загалом карта демонструє багатовимірність і міждисциплінарний характер наукових досліджень, які охоплюють бухгалтерський облік, економічну безпеку та пов'язані з ними аспекти. Зв'язки між кластерами і вузлами підкреслюють взаємозалежність цих тем у науковому контексті, тоді як розмір вузлів свідчить про частоту їх появи в літературі.

Економічна безпека підприємства може бути визначена як здатність організації захищати свої ресурси, активи, дані та бізнес-процеси від загроз, що можуть вплинути на її стійкість, фінансову стабільність та конкурентоспроможність. Це також означає створення умов для досягнення стратегічних цілей шляхом мінімізації ризиків.

Основні аспекти економічної безпеки:

1. Захист ресурсів – ефективне управління фінансовими, матеріальними та нематеріальними активами.
2. Моніторинг ризиків – виявлення та оцінка загроз, які можуть вплинути на бізнес.
3. Конкурентоспроможність – здатність адаптуватися до змін ринку та підтримувати конкурентні переваги.
4. Інформаційна безпека – захист важливих даних підприємства від несанкціонованого доступу.

Економічна безпека підприємства є багатогранною концепцією, яка включає захист ресурсів, управління ризиками та підтримку конкурентоспроможності. Її значення полягає в забезпеченні стабільного функціонування та розвитку організації навіть у складних умовах. Ця концепція включає:

1. Забезпечення стійкості бізнесу – мінімізація впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, таких як економічна нестабільність, кібератаки чи недобросовісна конкуренція.
2. Підвищення інвестиційної привабливості – економічно безпечне підприємство є більш надійним партнером для інвесторів та кредиторів.
3. Формування стратегічних резервів – можливість швидко реагувати на кризи завдяки завчасно створеним механізмам захисту.
4. Забезпечення довгострокового розвитку – створення передумов для зростання, інновацій і адаптації до змін у зовнішньому середовищі.

1.3. Роль облікової інформації у забезпеченні економічної безпеки.

У рамках поставленого завдання насамперед слід проаналізувати сутність терміна «інформація». Сучасне розуміння цього поняття походить від латинського слова "information", яке означає дані, пояснення або повідомлення. Інформація відображає стан і потенційні зміни навколишнього середовища. У повсякденному житті це будь-які відомості, які мають цінність або значущість

для користувача, оскільки задовольняють його індивідуальні потреби.

В різних сферах діяльності поняття «інформація» трактується по-різному. У техніці це передача повідомлень, що складаються із символів, які обмінюються між людьми, машинами або їх комбінаціями. У сфері економіки інформація слугує інструментом для зниження невизначеності, зменшення ризиків і досягнення поставлених цілей.

У правовому контексті термін "інформація" регулюється рядом законодавчих документів, таких як Закон України «Про інформацію», де визначено, що це будь-які відомості, які можуть бути збережені у матеріальній або електронній формі. Водночас, науковці наголошують на важливості не лише збереження, але й ефективного використання інформації. Дослідники, зокрема, зазначають, що інформація є основою для генерування нових знань, моніторингу стану систем і аналізу змін у її роботі.

Таким чином, інформація виконує роль зв'язувальної ланки між елементами підприємства і зовнішнім середовищем. У цифрову епоху її значення суттєво зросло. Водночас, ефективність використання інформації залежить від її якості, доступності та здатності обробляти ці дані. Це потребує створення і вдосконалення спеціалізованих обліково-аналітичних систем для забезпечення економічної безпеки підприємства.

Узагальнені підходи до визначення обліково-аналітичного забезпечення свідчать про його багатофункціональність: інформаційну, облікову, організаційну та контрольну. Різні дослідники пропонують різні погляди на його складові. Наприклад, одні акцентують на інтеграції внутрішніх і зовнішніх інформаційних потоків, інші — на створенні системи, яка базується виключно на внутрішньому інформаційному полі.

На основі цих теоретичних положень формується висновок, що обліково-аналітичне забезпечення сприяє як вирішенню поточних проблем підприємства, так і реалізації стратегічних рішень для підвищення його стійкості в умовах динамічного середовища.

З точки зору управління підприємством така структура є виправданою,

оскільки вона забезпечує інтеграцію та систематизацію облікових даних, подальшу їх перевірку та аналіз за допомогою відповідних методик. Водночас, забезпечення економічної безпеки вимагає врахування не лише облікової інформації, але й іншої, яка відображає внутрішні процеси, умовно визначеної як «позаоблікова». Обидва ці типи даних підлягають ретельній перевірці, що дозволяє службі безпеки підприємства отримати цілісну картину стану підприємства та динаміки його змін.

Цей аспект є критично важливим, хоча йому часто не надають достатньої уваги. Далеко не всі події, які потенційно впливають на безпеку підприємства, фіксуються у документах або стають очевидними на ранніх стадіях. Для прикладу, конфлікти серед персоналу чи зниження продуктивності можуть бути виявлені лише за непрямими ознаками, такими як часті розмови працівників про незадоволення умовами праці або зростання кількості заяв на звільнення. Своєчасний збір і аналіз позаоблікової інформації дозволяє як передбачати і запобігати ризикам, так і оперативно реагувати на їх прояви.

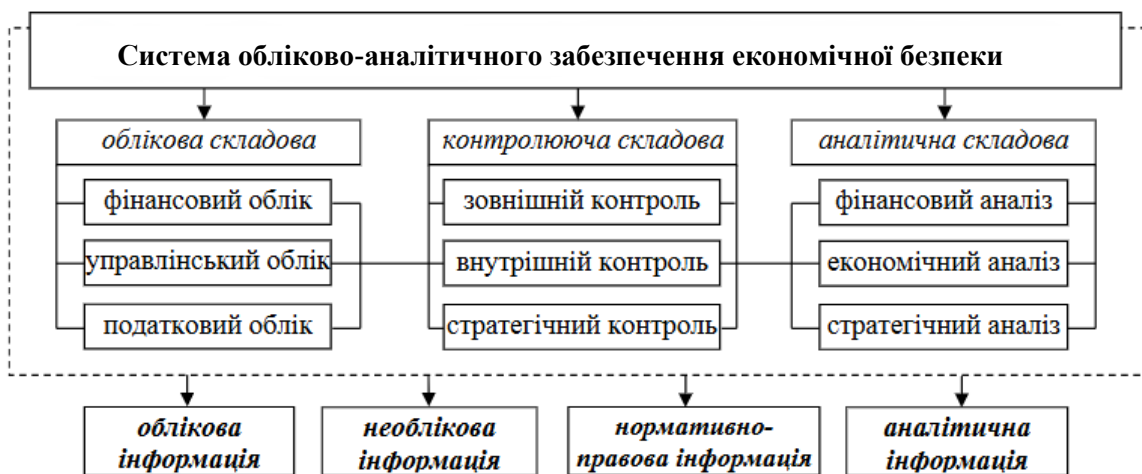

Рис1.5. Система обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства

Ефективне використання цієї інформації потребує організації спеціальних каналів збору даних, що є відповідальністю служби безпеки підприємства. Важливим є також створення звітів для внутрішніх і зовнішніх користувачів у зручному для них форматі, що забезпечує системність і безперервність процесів

обробки та аналізу даних.

У сучасних умовах впровадження цифрових технологій створює нові можливості для облікових систем, дозволяючи в реальному часі виявляти відхилення від запланованих показників та ухвалювати ефективні управлінські рішення. Це також передбачає регулярний перегляд індикаторів безпеки, адаптованих до високої динаміки внутрішніх і зовнішніх процесів.

Загалом, правильно організоване обліково-аналітичне забезпечення сприяє оперативному моніторингу, формуванню превентивних заходів, максимальному використанню цифрових інструментів, а також швидкому реагуванню на зміну потреб підприємства і його персоналу.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Аналіз сучасного стану організації бухгалтерського обліку в Україні на прикладі досліджуваного підприємства.

ТОВ "НОРД-ТРЕЙД" — українське підприємство, засноване 19 листопада 2014 року, основним видом діяльності якого є виробництво м'яса. Компанія розташована за адресою: Вінницька область, Вінницький район, смт. Стрижавка, вулиця Алеї, будинок 75А. Директором є Ларгін Олег Олегович.

Підприємство активно бере участь у державних тендерах, укладаючи контракти з різними державними установами. Серед найбільших замовників — ДП «Санаторій „Конча-Заспа“» та Комунальне некомерційне підприємство «Центр первинної медико-санітарної допомоги „Північний“» Рівненської міської ради.

Фінансові показники компанії свідчать про стабільний розвиток. У 2023 році дохід склав 3 050 700 грн, а чистий прибуток — 106 100 грн. Проте зобов'язання перевищують активи, що вказує на необхідність підвищеної уваги до фінансового менеджменту.

Розглянемо структуру основної діяльності ТОВ «НОРД ТРЕЙД», що залишається стабільною протягом багатьох років функціонування, як відображено на рисунку у додатку С.

Фундаментом діяльності підприємства тривалий час є виробництво м'яса, яке у 2023 році складало 56,4% від загального обсягу продукції. У цій сфері компанія зарекомендувала себе як один із провідних гравців на ринку м'ясопродуктів, завдяки високій якості своєї продукції та ефективності виробничих процесів.

Другим за значимістю напрямом діяльності є виробництво м'ясопродуктів, яке варіюється у межах 20-30% від загального обсягу продукції підприємства.

Попит на перероблені продукти значно зростає, зважаючи на їх зручність і тривалий термін зберігання, що обумовлює розширення цього сегмента.

Дані фінансової звітності ТОВ «НОРД ТРЕЙД», такі як Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), а також додаткові бухгалтерські документи за період 2018-2022 років, є базою для подальшого аналізу і представлені у додатках Д-Р.

У таблиці 2.1 наведено дані про динаміку доходів підприємства в період 2018-2022 років та кількість клієнтів (контрагентів), що здійснювали закупівлі продукції.

Таблиця 2.1

Виручка компанії та кількість клієнтів ТОВ «НОРД ТРЕЙД» за період 2018-2022 років, грн.

Роки	2018	2019	2020	2021	2022
Сума виручки	586542	829408	1031069	872880	892516
Кількість клієнтів	985	1002	1098	1164	1242

Постійне зростання виручки свідчить про успішність діяльності підприємства. Так, за п'ять досліджуваних років доходи зросли на 34,3%, досягнувши 892,5 тис. грн у 2022 році.

Відповідно до даних таблиці, також спостерігається збільшення кількості клієнтів за п'ять років на 20,7%. Це свідчить про підвищення довіри до продукції ТОВ «НОРД ТРЕЙД» серед покупців.

Для детального аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «НОРД ТРЕЙД» використано дані фінансової звітності за період 2018-2022 років. Як базовий обрано 2018 рік, на основі якого визначено динаміку ключових показників.

Загалом, чистий дохід від виробничої діяльності за цей період зріс на 305974 грн (або 152,1%), що свідчить про зростання обсягів виробництва і реалізації продукції. Водночас, собівартість реалізованих м'ясопродуктів збільшилася на 179555 грн (або 133,37%), що пов'язано із зростанням витрат на енергоносії, транспорт та сировину.

Таким чином, ТОВ «НОРД ТРЕЙД» демонструє стабільне зростання і зміцнює свої позиції на ринку м'яса та м'ясопродуктів, що забезпечується вдосконаленням виробничих процесів і зміцненням ділової репутації.

Валовий прибуток підприємства зростав протягом досліджуваних п'яти років, однак аналіз динаміки показує, що зростання прибутковості спостерігалось до 2020 року включно. Починаючи з 2021 року, відбувся спад у діяльності компанії, викликаний труднощами із збереженням стійких позицій на ринку м'яса та м'ясопродуктів. У 2022 році спостерігалось часткове відновлення обсягів виробництва, але результати слід розглядати в контексті роботи в умовах повномасштабної війни, зокрема у регіонах, які зазнавали обстрілів, таких як Суми.

Попри складні умови, результати діяльності ТОВ «НОРД ТРЕЙД» у 2022 році можна вважати позитивними. Зазначимо, що у період з 2020 до 2022 року підприємство зазнавало збитків за основною діяльністю: 96671 грн у 2020 році та 96717 грн у 2022 році.

Через постійні обстріли велика кількість конкурентів, включаючи м'ясопереробні підприємства, перемістили своє виробництво до безпечніших регіонів, таких як Київ і Черкаси. Це спричинило збільшення попиту на продукцію ТОВ «НОРД ТРЕЙД», яке продовжує працювати в Сумах і забезпечує споживачів необхідними м'ясними виробами.

Загалом у 2018–2022 роках рентабельність діяльності підприємства скоротилася до -12,92%, що обумовлено зниженням рівня чистого прибутку на 131905 грн (на 660,39%). Негативна тенденція нарощення збитковості простежується у 2020–2022 роках.

Для оцінки власності та зобов'язань ТОВ «НОРД ТРЕЙД» використовувалися показники з бухгалтерської звітності. За цей період активи підприємства зросли на 1402493 грн, а вартість необоротних активів збільшилася на 989485 грн, що свідчить про оновлення та модернізацію основних засобів, включаючи виробниче обладнання та транспортні засоби, необхідні для логістики.

Вартість оборотних активів зросла на 413009 грн, здебільшого за рахунок дебіторської заборгованості перед клієнтами. Водночас, сума грошових коштів на рахунках у банку скоротилася на 21916 грн, що вказує на зниження ліквідності підприємства. Це може ускладнити виконання короткострокових зобов'язань через нестачу коштів на рахунках.

Починаючи з 2019 року, спостерігається скорочення власного капіталу через накопичення непокритих збитків. Водночас, поточні зобов'язання залишаються відносно стабільними і зросли лише на 40176 грн за весь досліджуваний період.

Таким чином, попри всі труднощі, ТОВ «НОРД ТРЕЙД» демонструє стійкість на ринку, модернізує свої основні засоби та поступово адаптується до викликів економічного середовища.

У структурі зобов'язань ТОВ «НОРД ТРЕЙД» найбільшу частину становлять довгострокові зобов'язання, зокрема банківські кредити. Це зумовлено залученням значних фінансових ресурсів для довгострокового інвестування в розвиток та модернізацію виробничих потужностей і транспортних засобів підприємства.

Аналіз ефективності діяльності ТОВ «НОРД ТРЕЙД» неможливий без розгляду показників ліквідності, які характеризують здатність підприємства швидко розрахуватися за власними зобов'язаннями. Основні показники ліквідності підприємства наведені в таблиці Ф.1 додатка Ф.

Загалом, відзначається зростання більшості показників ліквідності підприємства, за винятком коефіцієнта абсолютної ліквідності. Це свідчить про те, що ТОВ «НОРД ТРЕЙД» здатне у найкоротший термін виконувати свої зобов'язання перед постачальниками та кредиторами, хоча скорочення залишків грошових коштів на рахунках у банках негативно вплинуло на абсолютну ліквідність.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшився за період 2018–2022 років, що спричинено скороченням обсягів грошових коштів на поточних рахунках підприємства.

Попри всі виклики, ТОВ «НОРД ТРЕЙД» демонструє ефективне управління фінансами та виробничими процесами. Аналіз результатів діяльності свідчить про те, що підприємство поступово збільшує свою фінансову самостійність та автономність від зовнішніх джерел фінансування. Крім того, компанія постійно модернізує виробниче обладнання, впроваджує інноваційні технології та працює над підвищенням якості своєї продукції, що сприяє її конкурентоспроможності на ринку м'яса та м'ясопродуктів.

Сьогодні виробництво та продаж м'яса і м'ясопродуктів є важливим сектором економіки, що забезпечує продовольчу безпеку та задовольняє потреби населення. ТОВ «НОРД ТРЕЙД» як підприємство на загальній системі оподаткування здійснює свою діяльність відповідно до Податкового кодексу України та норм чинного законодавства. Підприємство є платником податку на прибуток та податку на додану вартість (ПДВ), що зобов'язує його вести облік доходів, витрат і податкових зобов'язань відповідно до встановлених стандартів.

Документальне оформлення господарських операцій, складання і зберігання первинних документів регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Всі первинні документи, включаючи електронні рахунки-фактури, накладні та акти виконаних робіт, мають зберігатися протягом трьох років з моменту останнього запису.

Облік доходів і витрат ТОВ «НОРД ТРЕЙД» здійснюється із застосуванням національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (НП(С)БО). Доходи від реалізації продукції відображаються на кредиті субрахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції», а собівартість реалізованої продукції – на дебеті субрахунку 901 «Собівартість реалізованої готової продукції». Відповідно до НП(С)БО 15 «Дохід», доходи визнаються в обліку за умови:

- передання ризиків і вигод, пов'язаних із правом власності на продукцію, покупцю;
- відсутності управління або контролю над реалізованою продукцією з боку підприємства;

- достовірного визначення суми доходу;
- отримання економічної вигоди внаслідок операції.

Ці умови реалізуються на момент відвантаження продукції або підписання накладних клієнтом. У зв'язку з цим дохід обліковується на дату фактичного переходу продукції до покупця.

Господарські операції на підприємстві систематизуються у спеціальних журналах обліку. Журнал 1-мс використовується для обліку активів, включаючи основні засоби, сировину та готову продукцію. Журнал 2-мс містить інформацію про капітал і зобов'язання, включаючи коротко- та довгострокові кредити. Журнал 3-мс забезпечує облік доходів, отриманих від реалізації продукції, а Журнал 4-мс фіксує витрати на виробництво та реалізацію. Дані з цих журналів використовуються для складання Балансу (форма №1) та Звіту про фінансові результати (форма №2).

Для цілей оподаткування податком на прибуток база розрахунку визначається на підставі фінансового результату до оподаткування, скоригованого на податкові різниці відповідно до вимог Податкового кодексу. Зобов'язання з ПДВ формуються на підставі виданих і отриманих податкових накладних.

Облік витрат включає матеріальні витрати (сировина, упаковка), витрати на оплату праці, енергоносії, транспортні витрати та амортизацію основних засобів. Ці витрати формують собівартість готової продукції, яка розраховується в бухгалтерському обліку відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати».

Таким чином, ТОВ «НОРД ТРЕЙД» організувало бухгалтерський облік відповідно до вимог податкового та бухгалтерського законодавства. Ефективна система обліку дозволяє підприємству забезпечувати прозорість фінансових операцій, своєчасно виконувати податкові зобов'язання та підтримувати високий рівень економічної ефективності.

2.2. Вплив організації бухгалтерського обліку на показники економічної безпеки підприємства.

Економічна безпека підприємства є ключовим аспектом стабільного функціонування, розвитку та конкурентоспроможності в умовах сучасної ринкової економіки. Вона охоплює захист підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечення фінансової стійкості та досягнення стратегічних цілей. Економічна безпека захищає підприємство від зовнішніх загроз, таких як зміни у законодавстві, політичній ситуації, економічній політиці держави чи глобальних ринках, а також від економічних криз, коливань валютних курсів і змін у постачаннях сировини. Вона забезпечує стійкість підприємства до репутаційних ризиків, фінансову стабільність, яка включає підтримку ліквідності, оптимізацію витрат і уникнення ризиків банкрутства. Конкурентоспроможність також є важливим аспектом економічної безпеки, оскільки вона сприяє розробці стратегій для утримання ринкової позиції, впровадженню інновацій та підвищенню продуктивності. Додатково, економічна безпека включає захист інтелектуальної власності, запобігання кіберзагрозам і шахрайству, а також кадрову безпеку, що стосується запобігання плинності кадрів і витоку важливої інформації. Соціальна стабільність підприємства, досягнута завдяки довірі клієнтів, постачальників і інвесторів, також є важливим елементом економічної безпеки. Економічна безпека забезпечує стійкість підприємства до криз, оптимізацію витрат, довгострокове зростання та покращення іміджу, що сприяє стабільному розвитку, захисту інтересів і підвищенню вартості бізнесу.

Бухгалтерський облік відіграє центральну роль як інструмент управління економічною безпекою підприємства, оскільки забезпечує достовірну, своєчасну та повну інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та ресурси компанії. Ця інформація є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і розробки стратегій захисту підприємства від ризиків.

Однією з ключових функцій бухгалтерського обліку в контексті економічної безпеки є виявлення та оцінка ризиків. Це може стосуватися фінансових загроз, таких як нестача ліквідності, перевищення витрат над доходами чи надмірна заборгованість. Бухгалтерський облік дозволяє контролювати рух коштів, оцінювати кредитоспроможність підприємства та планувати заходи щодо уникнення фінансових труднощів.

Також облік є інструментом для моніторингу ефективності використання ресурсів підприємства. Він дозволяє оцінити продуктивність активів, виявити неефективні витрати та визначити можливості для оптимізації господарських операцій. Це допомагає зменшити операційні ризики і забезпечити стабільність фінансових показників.

Значення бухгалтерського обліку для управління економічною безпекою також полягає у дотриманні законодавчих і нормативних вимог. Своєчасне та правильне ведення облікових записів запобігає фінансовим санкціям, судовим спорам і репутаційним втратам. Таким чином, підприємство може уникнути регуляторних ризиків, які є важливими складовими економічної безпеки.

Крім того, бухгалтерський облік сприяє контролю за шахрайством та іншими незаконними діями. За допомогою аудиту та внутрішнього контролю облік дозволяє виявити фінансові махінації, запобігти втратам через недобросовісність працівників чи партнерів, а також забезпечити прозорість бізнес-процесів.

Таким чином, бухгалтерський облік виступає не лише як засіб документування господарських операцій, але й як стратегічний інструмент, що дозволяє зміцнити економічну безпеку підприємства, знизити рівень ризиків та забезпечити стабільний розвиток організації.

Зв'язок між обліковими процесами та ключовими показниками економічної безпеки полягає у тому, що бухгалтерський облік забезпечує базу даних для аналізу, моніторингу та оцінки показників, які характеризують економічну стабільність і стійкість підприємства. Ефективно організовані облікові процеси дозволяють своєчасно отримувати інформацію про фінансовий стан

підприємства, оцінювати ризики та приймати управлінські рішення для забезпечення економічної безпеки.

1. Фінансова стійкість: Бухгалтерський облік формує дані для аналізу таких ключових показників, як ліквідність, рентабельність і платоспроможність. Наприклад, розрахунок коефіцієнтів ліквідності базується на даних бухгалтерського обліку про оборотні активи та зобов'язання. Ці показники дозволяють оцінити здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.

2. Управління доходами і витратами: Облікові процеси забезпечують деталізовану інформацію про структуру доходів і витрат. Ця інформація дозволяє контролювати витрати, виявляти неефективні статті витрат і ухвалювати рішення щодо їх оптимізації, що безпосередньо впливає на економічну безпеку підприємства.

3. Контроль за дебіторською та кредиторською заборгованістю: Облік дебіторської та кредиторської заборгованості забезпечує можливість контролювати взаєморозрахунки з контрагентами, уникати ризиків неплатежів і дефолту, а також підтримувати оптимальний рівень боргового навантаження.

4. Моніторинг грошових потоків: Облікові процеси дозволяють аналізувати рух грошових коштів, що є основою для підтримання фінансової стабільності. Контроль за надходженнями та витратами коштів допомагає уникати касових розривів і підтримувати достатній рівень ліквідності.

5. Контроль за активами: Дані бухгалтерського обліку про стан і рух матеріальних, нематеріальних та фінансових активів дозволяють оцінювати їхню ефективність використання, виявляти втрати чи ризики знецінення, а також запобігати їх неналежному використанню.

6. Виявлення ризиків шахрайства та корупції: Облікові процеси, включаючи систему внутрішнього контролю та аудиту, дозволяють вчасно виявляти потенційні фінансові махінації, невідповідності або порушення. Це сприяє захисту економічних інтересів підприємства.

7. Підтримка нормативної відповідності: Облік забезпечує дотримання податкових, бухгалтерських та інших нормативних вимог, що мінімізує регуляторні ризики. Це включає своєчасну підготовку звітності, сплату податків і виконання вимог регуляторних органів.

Завдяки інтеграції облікових процесів із системами аналізу ключових показників, підприємства отримують можливість не лише оцінювати поточний стан економічної безпеки, але й прогнозувати її динаміку, приймати превентивні заходи для уникнення ризиків і забезпечувати довгострокову стійкість бізнесу.

Побудова аналітичних систем на основі бухгалтерської інформації є важливим інструментом для підвищення ефективності управління підприємством і забезпечення його економічної безпеки. Бухгалтерська інформація, завдяки своїй достовірності, структурованості та регулярності, слугує основою для створення аналітичних систем, які дозволяють глибше аналізувати фінансові та операційні аспекти діяльності підприємства.

Основні етапи побудови аналітичних систем

1. Визначення цілей та завдань аналітичної системи:
 - Визначення ключових показників, які потрібно аналізувати для прийняття управлінських рішень (ліквідність, рентабельність, фінансова стабільність, операційна ефективність).
 - Формулювання вимог до облікової інформації для забезпечення аналітичних потреб.
2. Інтеграція бухгалтерських даних у систему:
 - Впровадження сучасних ERP-систем (наприклад, SAP, Oracle, 1C), які дозволяють об'єднувати бухгалтерські дані з іншими джерелами інформації.
 - Створення бази даних для зберігання бухгалтерських записів та автоматизація збору даних.
3. Класифікація та агрегування даних:
 - Обробка облікової інформації для її перетворення у зручний формат для аналізу.

- Агрегування даних для створення звітів, діаграм та інших інструментів візуалізації.

4. Розробка методів аналітики:

- Вибір підходів до фінансового аналізу (горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний аналіз).

- Використання прогнозних моделей для оцінки майбутнього стану підприємства на основі історичних даних.

5. Автоматизація аналізу:

- Впровадження аналітичного програмного забезпечення (Power BI, Tableau) для автоматичного формування звітів та візуалізації.

- Розробка алгоритмів для виявлення трендів, відхилень і ризиків у діяльності підприємства.

6. Інтерпретація результатів та інтеграція в управлінські процеси:

- Розробка рекомендацій для управлінського персоналу на основі отриманих результатів аналізу.

- Інтеграція аналітичної інформації у процеси стратегічного і оперативного планування.

Основні функції аналітичних систем

1. Моніторинг ключових показників:

- Системи дозволяють відслідковувати зміни в основних фінансових показниках у реальному часі.

- Автоматичне повідомлення про критичні відхилення від запланованих показників.

2. Прогнозування:

- Використання математичних і статистичних моделей для прогнозування грошових потоків, потреби у фінансуванні, динаміки продажів.

- Моделювання сценаріїв для оцінки впливу можливих рішень або змін на ринку.

3. Виявлення ризиків:

- Ідентифікація фінансових і операційних ризиків, таких як недостатня ліквідність, зростання заборгованості, низька рентабельність.
- Прогнозування можливих фінансових труднощів на основі трендів.
- 4. Підтримка прийняття рішень:
 - Забезпечення керівництва підприємства деталізованими звітами для ухвалення стратегічних і тактичних рішень.
 - Надання обґрунтованих рекомендацій щодо оптимізації витрат, збільшення доходів, управління активами та пасивами.
- 5. Контроль відповідності нормативним вимогам:
 - Забезпечення точності та прозорості фінансової звітності.
 - Автоматизоване генерування звітів для регуляторних органів відповідно до встановлених стандартів.

Таблиця 2.2.

Переваги побудови аналітичних систем на основі бухгалтерської інформації

Перевага	Опис
Оперативність	Швидке отримання інформації для аналізу завдяки автоматизації збору даних.
Достовірність	Дані обліку є офіційними та перевіреними, що підвищує точність аналітичних висновків.
Ефективність	Скорочення часу на аналіз і прийняття рішень.
Прогнозування	Здатність заздалегідь оцінювати майбутні ризики та можливості.
Прозорість	Підвищення довіри до фінансової інформації як з боку внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

Побудова таких систем дозволяє підприємствам не лише вчасно реагувати на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища, але й активно управляти своєю економічною безпекою, забезпечуючи сталий розвиток і конкурентоспроможність.

2.3. Оцінка проблем та ризиків в організації облікових процесів на підприємстві.

Варто зазначити, що способи оцінки рівня безпеки підприємства були розглянуті вище. Одним із них є визначення стану та рівня економічної безпеки підприємства, а також оцінка надійності потенційних партнерів через розрахункові операції.

Узагальнено наліз рівня фінансової безпеки підприємства передбачає комплексний підхід до оцінки його фінансового стану, стійкості та здатності протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам. Основною метою є виявлення фінансових ризиків, прогнозування можливих кризових ситуацій та розробка заходів щодо їх уникнення.

Фінансова безпека визначається як стан захищеності фінансових інтересів підприємства, який забезпечує його стабільне функціонування та розвиток в умовах зовнішніх і внутрішніх ризиків. Вона передбачає наявність достатніх фінансових ресурсів для виконання зобов'язань, інвестування та реагування на несподівані зміни ринкових умов.

Оцінка ліквідності включає аналіз здатності підприємства покривати короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів. Для цього застосовують загальний коефіцієнт покриття, коефіцієнт швидкої ліквідності, який враховує високоліквідні активи, та коефіцієнт абсолютної ліквідності, що визначає частку зобов'язань, які можуть бути негайно погашені за рахунок грошових коштів.

Формула загального коефіцієнта покриття:

$$Кп = \text{Оборотні активи} / \text{Короткострокові зобов'язання}$$

Формула коефіцієнта швидкої ліквідності:

$$Кш = (\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}) / \text{Короткострокові зобов'язання}$$

Формула коефіцієнта абсолютної ліквідності:

$$Ка = \text{Грошові кошти} / \text{Короткострокові зобов'язання}$$

Фінансова стійкість підприємства оцінюється через коефіцієнт автономії, який відображає частку власного капіталу в загальній сумі активів, та коефіцієнт фінансової залежності, що показує рівень залучених коштів. Додатково аналізується коефіцієнт маневреності власного капіталу, який демонструє, яка частка власного капіталу використовується для фінансування оборотних активів.

Формула коефіцієнта автономії:

$$K_a = \text{Власний капітал} / \text{Загальні активи}$$

Формула коефіцієнта фінансової залежності:

$$K_z = \text{Залучений капітал} / \text{Власний капітал}$$

Формула коефіцієнта маневреності власного капіталу:

$$K_m = (\text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}) / \text{Оборотні активи}$$

Рентабельність визначається через такі показники, як рентабельність активів, рентабельність власного капіталу та рентабельність продажів. Ці показники дають змогу оцінити ефективність використання активів, власного капіталу та виручки для отримання прибутку.

Формула рентабельності активів (ROA):

$$ROA = \text{Чистий прибуток} / \text{Середні активи} * 100\%$$

Формула рентабельності власного капіталу (ROE):

$$ROE = \text{Чистий прибуток} / \text{Власний капітал} * 100\%$$

Формула рентабельності продажів (ROS):

$$ROS = \text{Чистий прибуток} / \text{Виручка} * 100\%$$

Для прогнозування ймовірності банкрутства підприємства застосовуються різноманітні моделі. Модель Альтмана враховує ліквідність, прибутковість, рентабельність і фінансову структуру підприємства. Розрахунки за цією моделлю дозволяють визначити Z-показник, який вказує на ймовірність банкрутства. Інші моделі, такі як моделі Таффлера, Спрінгейта та Ліса, також використовуються для комплексного прогнозування фінансових проблем.

Результати аналізу фінансової безпеки дозволяють оцінити здатність підприємства виконувати поточні зобов'язання, визначити рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування, ефективність використання ресурсів та

ймовірність виникнення кризової ситуації. Такий підхід дозволяє виявити слабкі місця у фінансовій діяльності підприємства, розробити стратегії для зміцнення економічної стабільності та уникнення ризику банкрутства.

Використовуючи модель аналізу рівня фінансової безпеки підприємства, проведемо оцінку стану системи управління фінансовою безпекою ТОВ «НОРД ТРЕЙД». Для цього використовуються фінансові показники, що дозволяють оцінити ситуацію на підприємстві більш об'єктивно, адже вони базуються виключно на даних фінансової звітності за період 2018–2022 років. Таким чином, визначимо рівень фінансової безпеки ТОВ «НОРД ТРЕЙД» та його здатність розраховуватися за зобов'язаннями (табл. 2.3).

Таблиця 2.2.

Оцінка ліквідності та платоспроможності ТОВ «НОРД ТРЕЙД»

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	Відхилення 2022/2018
Загальний коефіцієнт покриття (платоспроможності)	1,66	3,01	4,12	3,89	4,07	2,41
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,43	2,89	3,54	3,29	3,46	2,03
Коефіцієнт незалежної (забезпеченої) ліквідності	0,20	0,28	0,32	0,31	0,31	0,11
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,08	0,05	0,001	0,003	0,003	-0,077
Частка оборотних активів в загальній сумі активів	0,85	0,34	0,37	0,38	0,38	-0,47
Частка виробничих запасів в оборотних активах	0,07	0,05	0,06	0,06	0,06	-0,01

Загалом відзначається зростання показників ліквідності підприємства, окрім коефіцієнта абсолютної ліквідності, який характеризує забезпеченість підприємства найбільш ліквідними активами – грошовими коштами. Зниження коефіцієнта абсолютної ліквідності у 2018–2022 роках спричинено скороченням залишків коштів на банківських рахунках.

Попри це, ТОВ «НОРД ТРЕЙД» демонструє здатність швидко виконувати свої зобов'язання перед кредиторами, що свідчить про загальну фінансову стійкість підприємства.

Ще одним ключовим показником ефективності діяльності є фінансова стабільність, яка передбачає, що ресурси, інвестовані у виробництво, повинні

відшкодовуватися за рахунок прибутку. Прибуток підприємства має забезпечувати фінансову автономію і знижувати залежність від зовнішнього фінансування для придбання активів або виконання інших операцій.

На основі фінансових показників діяльності ТОВ «НОРД ТРЕЙД» можна стверджувати, що підприємство поступово нарощує свою самостійність і незалежність від зовнішніх джерел фінансування. Однак досягнення високих рівнів абсолютної ліквідності та платоспроможності залишається довгостроковою ціллю.

Для аналізу системи фінансової безпеки підприємства проведемо прогнозне оцінювання ймовірності банкрутства ТОВ «НОРД ТРЕЙД» на основі зарубіжних моделей Ліса, Тофлера, Альтмана та Спрінгейта, як зазначено в додатку III. У таблиці III.1 додатка III наведено дані для обчислення коефіцієнта Бівера, який використовується для передбачення інсолвентності підприємства. Розрахунки показали, що фінансовий стан ТОВ «НОРД ТРЕЙД» у 2018–2022 роках покращився (коефіцієнт Бівера у 2022 році зріс на 0,144 пункти порівняно з 2018 роком). Проте показник не досяг прийнятного рівня, що свідчить про високу ймовірність неплатоспроможності.

У таблиці III.2 додатка III представлено дані для прогнозування ймовірності фінансових проблем за моделлю Альтмана. Розрахований Z-показник свідчить про низьку ймовірність банкрутства ($Z < 2,67$), що вказує на фінансову стабільність ТОВ «НОРД ТРЕЙД» у досліджуваному періоді.

За таблицею III.3 додатка III було проаналізовано показник Таффлера, який демонструє, що коефіцієнт менший за 0,5. Це свідчить про можливу, але мізерну загрозу банкрутства ТОВ «НОРД ТРЕЙД».

У таблиці III.4 додатка III наведено результати аналізу за моделлю Спрінгейта. У 2018–2020 роках значення показника було меншим за 0,862, що свідчило про високу ймовірність банкрутства. У 2021–2022 роках показник перевищив цей рівень, що свідчить про мінімальну загрозу банкрутства.

Дані в таблиці III.5 додатка III розкривають результати оцінки за моделлю Ліса. У 2018–2022 роках коефіцієнт Ліса перевищував значення 0,037, що вказує

на існування ризику банкрутства, хоча фінансова стійкість підприємства знаходилася на мінімальному рівні.

У практиці оцінювання фінансового стану українських підприємств було застосовано методику вітчизняного економіста О. Терещенка (таблиця Ш.6 додатка Ш). Розрахунки за цим підходом показали, що вірогідність банкрутства у 2018–2022 роках була мінімальною ($Z > 0,55$), за винятком 2020 року, коли фінансовий стан ТОВ «НОРД ТРЕЙД» був незадовільним.

Таблиця 2.3 узагальнює результати оцінки можливості банкрутства ТОВ «НОРД ТРЕЙД» за період 2018–2022 років.

Таблиця 2.3

Узагальнюючі дані результатів методик оцінки ймовірності банкрутства для ТОВ «НОРД ТРЕЙД» за 2018–2022 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022
За моделлю Бівера	-0,510	-0,493	-0,556	-0,218	-0,366
За моделлю Альтмана	0,894	0,917	1,140	1,001	0,983
За моделлю Таффлера	0,310	0,344	0,258	0,424	0,417
За моделлю Спрінгейта	0,792	0,823	0,423	1,225	1,147
За моделлю Ліса	0,085	1,250	-18,45	12,29	11,89

Примітки:

- Б – ймовірне банкрутство.
- ФС – показник, наближений до фінансової стабільності.

Результати аналізу показують, що ТОВ «НОРД ТРЕЙД» має потенціал для фінансової стабільності, але у деякі роки спостерігався ризик банкрутства. Впровадження заходів з підвищення ліквідності та ефективності управління фінансами дозволить знизити ці ризики до мінімуму.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

3.1. Методологічні підходи до підвищення ефективності бухгалтерського обліку.

Основним завданням забезпечення економічної безпеки ТОВ «НОРД ТРЕЙД» є створення умов для успішного функціонування підприємства сьогодні та забезпечення його ефективного розвитку в майбутньому.

Шляхи поліпшення економічного стану підприємства мають бути спрямовані на оптимальне використання активів компанії, що необхідні для досягнення стратегічних цілей, та передбачати зниження потенційних економічних ризиків і підвищення рівня економічної безпеки. Зокрема, такими шляхами є:

- створення умов для підвищення ефективності діяльності за рахунок забезпечення фінансової стабільності та підтримання достатньої ліквідності;
- впровадження сучасного обладнання та новітніх інформаційних технологій у виробничий процес для збільшення прибутковості й підвищення конкурентоспроможності продукції;
- підтримання оптимального рівня кваліфікації персоналу та ефективного розподілу функціональних обов'язків серед працівників;
- реалізація заходів для мінімізації негативного впливу виробничої діяльності на навколишнє середовище;
- забезпечення надійного правового захисту у всіх сферах діяльності підприємства;
- належний захист комерційних інтересів підприємства, зокрема внутрішньої інформації, а також досягнення ефективної взаємодії між усіма структурними підрозділами;
- впровадження ефективних заходів безпеки для захисту співробітників, капіталу, активів та ділових інтересів компанії.

Для підвищення економічної безпеки важливо не лише ретельно розробити

і впровадити вищезазначені заходи, але й оцінити можливість застосування інноваційних рішень у діяльності підприємства.

Одним із ключових напрямів формування системи економічної стійкості бізнесу є розробка планів розвитку і контроль за їх впровадженням. Цей процес включає стратегічне планування діяльності ТОВ «НОРД ТРЕЙД» з урахуванням можливих ризиків і загроз.

Одним із найдієвіших інструментів, що сприяє підвищенню рівня економічної безпеки підприємства, є облікова політика. Її основна мета полягає в забезпеченні інформаційної бази, яка дозволяє точно відображати майновий і фінансовий стан компанії, результати її діяльності, необхідні для прийняття управлінських рішень користувачами фінансової звітності. Правильний вибір методів обліку забезпечує не лише достовірне відображення фінансового стану і руху грошових коштів, але й впливає на стабільність фінансової системи підприємства.

Варто зазначити, що вибір методів обліку в обліковій політиці може мати подвійний вплив на економічну безпеку. Наприклад, у разі створення резерву сумнівних боргів згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», існують три способи розрахунку резерву. Оскільки розмір резерву впливає на суму оборотних активів, метод розрахунку прямо впливає на фінансові показники підприємства, що відображаються у бухгалтерському балансі.

Процес формування облікової політики, орієнтованої на забезпечення економічної безпеки, повинен вирішувати такі завдання:

- забезпечення достовірного відображення фінансової інформації, яка відповідає потребам як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів;
- вибір методів оцінки та обліку, що дозволяють захистити підприємство від значних фінансових ризиків, зокрема втрати коштів через неповернення дебіторської заборгованості;
- накопичення фінансових ресурсів для підтримання належного технічного стану виробничого обладнання за рахунок оптимального методу розрахунку амортизації основних засобів;

- оптимізація оподаткування шляхом вибору методів обліку, які можуть впливати на податкові пільги, наприклад, вибір методу оцінки активів;
- інтеграція економічних, екологічних, фінансових показників, ефективне управління запасами, персоналом і відносинами з клієнтами та конкурентами, що сприяє оптимізації бізнес-процесів.

Таким чином, розробка облікової політики з урахуванням економічної безпеки дозволяє ТОВ «НОРД ТРЕЙД» ефективно управляти фінансовими ресурсами, мінімізувати ризики та забезпечувати стабільний розвиток підприємства.

Під час розробки облікової політики ТОВ «НОРД ТРЕЙД», яке займається виробництвом і продажем м'яса та м'ясопродуктів, важливо врахувати принципи досягнення ключових показників ефективності підприємства. Сучасна практика управління, контролю та звітності надає великого значення не лише фінансовим показникам, а й нефінансовим, які характеризують ефективність бізнесу з різних позицій, тісно пов'язаних з економічною безпекою. Тому при формуванні облікової політики важливо відобразити не лише традиційні економічні показники, але й уточнити підхід, що передбачає інтеграцію нефінансових показників до обліку та звітності.

Узагальнюючи рекомендації щодо підвищення економічної безпеки ТОВ «НОРД ТРЕЙД», можна запропонувати наступні практичні заходи:

- Забезпечення високої операційної ефективності та стабільності фінансових показників. Фінансова стабільність дозволяє підприємству ефективно управляти грошовими коштами, підтримуючи безперебійний виробничий процес і діяльність у сфері збуту.
- Підвищення кваліфікації працівників для збільшення продуктивності праці. Високий професійний рівень персоналу сприяє підвищенню обсягів виробництва, забезпечує стабільність економічного розвитку та досягнення основних цілей компанії.
- Удосконалення системи розрахунків для забезпечення стабільності фінансових потоків і підвищення оптимального використання потенціалу

компанії.

- Збільшення інвестицій у ресурсозбереження та впровадження енергоефективних технологій. Раціональне використання природних ресурсів і застосування альтернативних джерел енергії сприяють зниженню собівартості продукції та підвищенню ефективності виробництва.

Виходячи з цього, можна запропонувати такі методи підвищення ефективності економічної безпеки ТОВ «НОРД ТРЕЙД»:

- Реалізація головної мети підприємства – отримання прибутку через досягнення економічної стійкості.
- Підтримка державою створення законодавчих механізмів, які захищатимуть інтереси підприємств і сприятимуть економічному зростанню.
- Використання ресурсозбереження як джерела підвищення фінансової стійкості компанії та зниження собівартості виробництва продукції.

Таким чином, економічна безпека ТОВ «НОРД ТРЕЙД» забезпечує стабільне функціонування підприємства, дозволяючи протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам. Її зміцнення є необхідним для стійкого розвитку компанії та підтримки стабільності в умовах конкурентного середовища.

3.2. Інноваційні рішення для покращення облікових процесів.

На сьогоднішній день в усіх сферах економіки існує нагальна потреба в цифровій модернізації всіх бізнес-процесів, зокрема бухгалтерського обліку. Це обумовлено тим, що саме на основі актуальних облікових даних формується точна інформація для власників бізнесу та інвесторів щодо фінансового і господарського стану підприємства.

Цифровізація є системою трансформації підприємства, що включає впровадження сучасних технологій і інструментів, здатних покращити позиції бізнесу на ринку, зміцнити зв'язки з клієнтами та автоматизувати значну частину процесів.

Одним із перспективних напрямів застосування цифрових технологій в обліку, аналізі, контролі та оподаткуванні є впровадження блокчейну – інноваційного підходу, який активно використовується у багатьох бізнесах. Цей інструмент забезпечує новий спосіб зберігання та передачі даних, що базується на бухгалтерському обліку. Для ТОВ «НОРД ТРЕЙД» блокчейн дозволяє вирішити проблему, пов'язану зі зберіганням даних на різних носіях і в різних місцях, що ускладнює їх об'єднання та перевірку. Завдяки блокчейну документообіг може бути повністю цифровізований, рахунки виставлятимуться у цифровому вигляді, а всі операції відслідковуватимуться онлайн.

У рамках цієї технології передбачається також створення мобільного додатку для клієнтів ТОВ «НОРД ТРЕЙД». Цей додаток дозволить клієнтам отримувати інформацію в режимі реального часу щодо замовлень, стану виконання угод або відсотка готовності документів. Крім того, клієнти зможуть отримувати консультації, переглядати відповіді на найпоширеніші питання, пов'язані з діяльністю підприємства, та відстежувати інші сервіси. Такий додаток забезпечить зручність взаємодії та підвищить лояльність клієнтів.

Наступним кроком є розрахунок бюджету для впровадження мобільного додатку, що представлено у таблиці Щ.1 додатка Щ.

Відповідно до прогнозів, реалізація мобільного додатку для ТОВ "НОРД ТРЕЙД" потребує витрат у розмірі 85 тис. грн. Впровадження мобільного додатку дозволить збільшити клієнтський потік та отримати додаткові доходи завдяки швидким онлайн-консультаціям у режимі реального часу. Прогноз приросту чистого доходу від послуг оцінюється методом експертних оцінок, що базується на думках провідних фахівців та керівників ТОВ "НОРД ТРЕЙД", які підтримали впровадження цього проєкту (див. таблицю 3.1).

Таблиця 3.1.

Прогноз приросту чистого доходу ТОВ "НОРД ТРЕЙД", грн

Працівники	1	2	3	4	5	6
Приріст чистого доходу	25000	25500	25000	24500	24200	23800

Для перевірки точності та надійності прогнозних показників чистого доходу було розраховано середньоквадратичне відхилення за формулою:

$$\alpha = \sqrt{(2294285,71 / 6)} = 618,37$$

Далі розраховано коефіцієнт варіації, який характеризує однорідність сукупності експертних думок:

$$w = (618,37 / 24571,43) \times 100\% = 2,52\%$$

Оскільки значення $w < 33\%$, експертні висновки є однорідними, що підтверджує вірогідність використання методу експертного оцінювання для подальших розрахунків.

Найімовірніший обсяг продажів (В) визначено усередненим методом:

$$B = (25000 + 25500 + 25000 + 24500 + 24200 + 23800) / 6 = 24666,66 \text{ грн}$$

Таблиця 3.2

Очікувані результати реалізації проєкту, грн

Показник	Формула	Прогнозовані показники, грн
Зменшення збитку від надання послуг із запровадженням	$Оп = (25500 + 4 \times 24500 + 23800) / 6$	24550
Приріст повних витрат на вдосконалення послуг	$6951,42 + 85,0$	7036,42
Зменшення збитку від надання послуг	$17513,58 + (-114540)$	-97026,42
Зменшення чистого збитку	$-96699 + 14361,14$	-82337,86

Таким чином, у результаті впровадження мобільного додатку для ТОВ "НОРД ТРЕЙД" очікується:

- Збільшення чистого доходу до 24666,66 грн.
- Зростання витрат на виробництво та надання послуг на 7036,42 грн.
- Скорочення збитків від реалізації проєкту, що свідчить про його ефективність та фінансову вигідність.

Одним із ключових напрямів оптимізації бізнес-процесів і підвищення рівня економічної безпеки ТОВ "НОРД ТРЕЙД" є впровадження CRM-системи. Сучасна система управління взаємовідносинами з клієнтами (CRM) є не лише

інструментом для адміністрування взаємодії з клієнтами, а й комплексним рішенням, яке дозволяє автоматизувати та вдосконалити роботу з великими обсягами даних.

CRM-система спрямована на організацію та управління всім циклом взаємодії підприємства з клієнтами, постачальниками та партнерами. Основними функціями такої системи є:

- Збирання інформації про клієнтів, постачальників та партнерів, включаючи історію взаємодії, замовлення, платіжну історію тощо.
- Аналіз даних для виявлення трендів, прогнозування попиту та оцінки лояльності клієнтів.
- Забезпечення надійного сховища даних, яке гарантує збереження інформації та її доступність для уповноважених працівників у будь-який момент.
- Автоматизація робочих процесів, що знижує ризик помилок, пов'язаних із людським фактором, та прискорює виконання операцій, таких як виставлення рахунків, планування поставок або моніторинг виконання замовлень.

Для ТОВ "НОРД ТРЕЙД", яке спеціалізується на виробництві та продажу м'яса й м'ясопродуктів, впровадження CRM-системи забезпечить низку переваг. Вона допоможе оптимізувати управління замовленнями, відстежувати стан виконання угод, формувати базу постійних клієнтів та аналізувати їхні потреби для персоналізованого підходу. Також CRM-система стане ефективним інструментом у підвищенні рівня лояльності клієнтів, скороченні циклу продажу та покращенні взаємодії між різними підрозділами компанії.

Крім того, використання CRM дозволить інтегрувати дані про клієнтів із бухгалтерськими програмами, спрощуючи контроль фінансових операцій і звітності. Це забезпечить не тільки прозорість у роботі компанії, але й підвищить її конкурентоспроможність, зміцнюючи позиції на ринку. Таким чином, CRM-система є важливим етапом у створенні сучасної, ефективної та стабільної бізнес-моделі для ТОВ "НОРД ТРЕЙД".

RemOnline — це хмарна CRM-система, розроблена для автоматизації

бізнес-процесів у сфері послуг. Вона пропонує широкий спектр функцій, які можуть бути корисними для ТОВ "НОРД ТРЕЙД", зокрема, подано, за інформацією з офіційного сайту компанії розробника:

- “Управління замовленнями: система дозволяє вести облік клієнтів та їхніх замовлень, відстежувати історію виконаних робіт та використаних матеріалів, що сприяє покращенню обслуговування клієнтів” [16].
- “Складський облік: RemOnline надає можливість контролювати залишки товарів, проводити інвентаризації та аналізувати асортимент, що є важливим для ефективного управління запасами” [16]
- “Фінансовий облік: система підтримує ведення касових операцій, розрахунків податків та взаєморозрахунки з постачальниками, що забезпечує прозорість фінансових потоків” [16]
- “Контроль співробітників: можливість відстеження дій працівників, налаштування індивідуального доступу та розрахунків зарплати сприяють підвищенню дисципліни та мотивації персоналу” [16]
- “Інтеграції: RemOnline інтегрується з понад 200 сторонніми сервісами через онлайн-конектори, що дозволяє розширити функціональність системи відповідно до потреб бізнесу” [16]

Відгуки користувачів свідчать про зручний інтерфейс та широкий функціонал RemOnline, проте деякі зазначають про можливі технічні збої та відносно високу вартість тарифів з повним набором функцій.

З огляду на специфіку діяльності ТОВ "НОРД ТРЕЙД" у сфері виробництва та продажу м'ясної продукції, RemOnline може бути корисним інструментом для автоматизації бізнес-процесів, управління замовленнями, складським та фінансовим обліком. Однак, перед впровадженням варто детально ознайомитися з можливостями системи, провести тестування та оцінити її відповідність конкретним потребам підприємства.

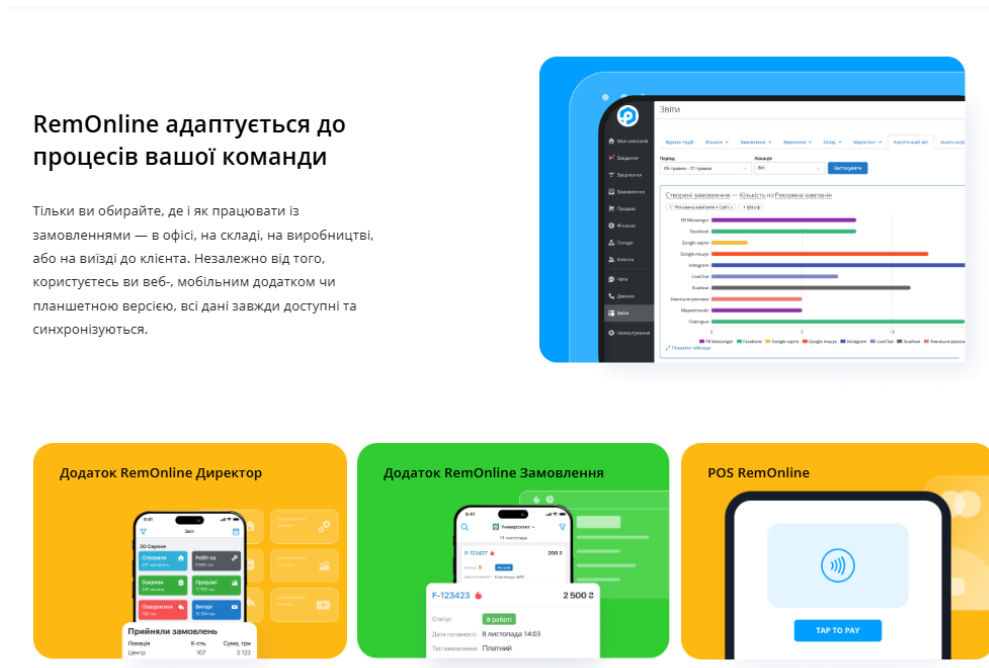

Рис.3.1. Можливості програмного продукту RemOnline

Для впровадження системи необхідно не тільки придбати програмне забезпечення на 1 рік, але й оплатити послуги програміста для налаштування системи, створення базових функцій, калькуляторів автоматичних замовлень, а також забезпечення повноцінної роботи внутрішніх модулів системи. Нижче наведено розрахунок витрат на впровадження CRM-системи.

Згідно з інформацією з сайту програмний продукт RemOnline забезпечує низку переваг, які сприяють підвищенню ефективності бізнес-процесів і покращенню взаємодії з клієнтами:

1. 30% річного зростання: Завдяки використанню функцій RemOnline компанії мають змогу досягти значного зростання бізнесу протягом року.
2. 5-кратне підвищення ефективності команди: Система дозволяє суттєво покращити продуктивність співробітників завдяки автоматизації рутинних процесів.
3. 3-кратне підвищення швидкості оплат за замовленнями: Програмний продукт оптимізує процеси взаємодії з клієнтами, що сприяє швидшому отриманню оплат.
4. 1500€ економії завдяки контролю складу: Впровадження системи

забезпечує ефективний облік товарів, знижуючи втрати та покращуючи управління запасами.

5. 80% економії часу на рутині: Автоматизація дозволяє мінімізувати витрати часу на виконання повторюваних задач.

6. 50% зростання задоволеності клієнтів: Поліпшення якості послуг та взаємодії з клієнтами сприяє значному підвищенню їхньої лояльності.

Ці переваги демонструють високу ефективність RemOnline у забезпеченні стабільного розвитку бізнесу завдяки зручним функціям і гнучким налаштуванням.

Таблиця 3.3

Витрати на запровадження CRM-системи в ТОВ "НОРД ТРЕЙД"

Витрати	Кількість	Вартість, грн
Придбання системи CRM	1	200000
Налаштування системи та навчання персоналу	1	30000
Мікропрограма автоматичних комерційних пропозицій	1	20000
Разом		250000

Отже, впровадження CRM-системи для ТОВ "НОРД ТРЕЙД" передбачає витрати в розмірі 250 тис. грн. Ця інвестиція дозволить налагодити облік, ефективність збору інформації, а також забезпечить прозорість даних для управлінського персоналу.

Прогнозоване збільшення чистого доходу від запровадження нової системи обліку здійснюється методом експертних оцінок на основі думок провідних спеціалістів і керівників відділів підприємства.

Розрахунок середньоквадратичного відхилення прогнозних значень чистого доходу (виручки):

$$\alpha = \sqrt{(21088571,43 / 6)} = 1874,77$$

Розрахунок коефіцієнта варіації для оцінки однорідності експертних висновків:

$$w = (1874,77 / 77485,71) \times 100\% = 2,42\%$$

Оскільки $w < 33\%$, експертні висновки вважаються однорідними, що підтверджує можливість використання методу експертного оцінювання для розрахунків.

Найімовірніший обсяг продажів (В) визначено на рівні 77517 грн. за усередненням ряду: 75000, 77000, 80000, 78500, 79200, 75400.

Прогнозоване збільшення чистого доходу розраховано за формулою:

$$Оп = (О + 4 \times В + Р) / 6 = (80000 + 4 \times 77500 + 75000) / 6 = 77517 \text{ грн.}$$

Очікуване збільшення чистого прибутку (профіту) від надання послуг становить:

$$77517 / 892516 \times 100\% = 8,68\%,$$

де 892516 грн – базове значення чистого доходу від надання послуг.

Чистий прибуток від надання послуг в рік реалізації проєкту становитиме:

$$892516 + 77517 = 970033 \text{ грн.}$$

Далі розраховано загальну вартість проєкту та приріст витрат. Реалізація заходу із впровадження CRM-системи вимагає витрат у розмірі 250000 грн. Збільшення прибутку від продажу за рік реалізації проєкту складе:

$$\Delta Пр = 77517 - 22191,22 = 55325,78 \text{ грн.}$$

Таким чином, очікується скорочення збитків і збільшення прибутку, що підтверджує ефективність проєкту впровадження CRM-системи для ТОВ "НОРД ТРЕЙД".

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Економічна безпека ТОВ "НОРД ТРЕЙД" визначає стан захищеності ключових аспектів його діяльності від впливу загроз, які можуть виникнути через нестачу фінансових ресурсів, їх незбалансованість або недостатню ліквідність. Це багаторівнева система, яка включає підсистеми з власною структурою та логікою розвитку. Економічна безпека потребує створення чітких механізмів ідентифікації та оцінки негативних факторів, що впливають на фінансово-економічний стан підприємства.

Обліково-аналітичне забезпечення системи економічної безпеки – це ключовий процес, який включає збір, реєстрацію, обробку і аналіз інформації для забезпечення належного рівня захищеності фінансово-економічних інтересів підприємства. Цей процес покликаний забезпечити ефективне управління через мінімізацію впливу як внутрішніх, так і зовнішніх загроз. Взаємодія підсистем бухгалтерського обліку та економічного аналізу формує практичну основу обліково-аналітичного забезпечення. Цей процес включає методи збору даних, їх обробку, аналіз і передачу керівництву та структурним підрозділам.

Захист обліково-аналітичної інформації також є важливим аспектом, який передбачає забезпечення її цілісності та захищеності від техногенних або природних впливів, що можуть завдати шкоди користувачам чи власникам інформації.

Основними факторами, що впливають на рівень економічної безпеки підприємства, є:

- стабільність і цілісність законодавчої бази;
- рівень оподаткування;
- доступ до світових ринків;
- інвестиційна привабливість національного та регіонального рівнів.

Економічна безпека ТОВ "НОРД ТРЕЙД" залежить від загальної економічної стабільності національного і регіонального рівнів, яка визначається фінансовими, сировинними та виробничими ресурсами.

ТОВ "НОРД ТРЕЙД" застосовує багатofакторну модель аналізу фінансової безпеки для комплексної оцінки управління фінансовими ризиками. За період 2018–2022 років показники фінансової безпеки були на низькому рівні, з поступовим зростанням у 2022 році, коли коефіцієнт фінансової стійкості досяг значення 1,175.

Коефіцієнт Бівера, що оцінює ймовірність банкрутства, свідчить про дефіцитну діяльність підприємства в окремі періоди, хоча за іншими показниками ймовірність банкрутства залишалася мінімальною. Показники фінансової стійкості підприємства залишаються високими, що є позитивним фактором для забезпечення економічної безпеки.

Для підвищення рівня економічної безпеки та ефективності діяльності ТОВ "НОРД ТРЕЙД" рекомендується впровадження CRM-системи та мобільного додатку. CRM-система дозволяє автоматизувати управління взаємовідносинами з клієнтами, синхронізувати її з бухгалтерським обліком і полегшити управління операційною діяльністю.

Впровадження мобільного додатку сприяє покращенню обслуговування клієнтів у реальному часі, забезпечуючи їх доступ до інформації та можливість замовлення послуг. Витрати на реалізацію цих заходів складають 335 тис. грн, однак очікувані доходи від впровадження значно перевищують початкові інвестиції.

Розрахунки показують, що впровадження CRM-системи та мобільного додатку дозволить:

- збільшити чистий прибуток від послуг;
- підвищити ефективність управління бізнес-процесами;
- мінімізувати ризики, пов'язані із зовнішніми та внутрішніми загрозами.

Очікується, що загальний чистий прибуток ТОВ "НОРД ТРЕЙД" за підсумками реалізації проєкту збільшиться на 43 995 грн. Витрати на реалізацію нових рішень є помірними, що робить даний проєкт економічно доцільним і вигідним.

Впровадження запропонованих заходів на ТОВ "НОРД ТРЕЙД" матиме позитивний вплив на економічну безпеку та прибутковість підприємства. Поєднання CRM-системи та мобільного додатку сприятиме підвищенню конкурентоспроможності компанії, забезпечуючи стабільний розвиток навіть в умовах економічної невизначеності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артем'єва О.О., Томша А.О. Бухгалтерський облік в умовах діджиталізації. 2020. С. 50–54. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/57711/1/%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%A4%D0%95%D0%A0%D0%95%D0%9D%D0%A6%D0%98%D0%AF%20%D0%A2%D0%95%D0%97%D0%98%D0%A1%D0%AB%202020%281%29-50-54.pdf>
2. Бабіна Н. О., Зачосова Н. В. Економіко-фінансова безпека підприємств України як елемент фінансової безпеки держави в контексті інтеграційних процесів. Управлінський аспект забезпечення фінансової безпеки України : колективна монографія / за ред. О. В. Черевка. Черкаси : Видавець Ю. А. Чабаненко, 2018. С. 185–206. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua> (дата звернення: 30.08.2024).
3. Багацька К., Гейдор А. Бізнес-процеси в умовах діджиталізації економіки. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2019. № 5. С. 23–32.
4. Бардадим С. А., Невмержицька С. М. Діджиталізація в сфері управління персоналом організації. Економіка, менеджмент та аудит: сучасні проблеми, перспективи та напрями розвитку: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 22 лютого 2020 р.). Львів, 2020. С. 55–58.
5. Бенько М. М. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства : підручник. Київ : В-во Ліра-К, 2021. 560 с.
6. Біленська Д. О. Визначення інформації в концепції антропоцентричного підходу. Теорія і практика правознавства. 2013. Вип. 2. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5962/1/Bilenska.pdf> (дата звернення: 15.07.2024).
7. Бруханський Р. Ф. Модернізація обліково-інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств : монографія. Дніпропетровськ : Герда, 2013. 220 с.
8. Бруханський Р. Ф. Параметри розвитку корпоративної стратегічної

обліково-аналітичної системи підприємства. Облік і фінанси. 2020. № 1 (87). С. 13-19

9. Бруханський Р., Спільник І. Цифровий облік: поняття, витоки та актуальний дискурс. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. Випуск 3-4. С. 7-20.

10. Бунда О.М., Богдан І.В Бухгалтерський облік запасів в управлінні підприємством. Менеджер. 2019. № 4. С. 75-83.

11. Воскресенська Т. І. Аутсорсинг бухгалтерського обліку: сутність та особливості поширення в Україні. Бізнес Інформ. 2018. №1. С. 254-259.

12. Гайдаржийська О.М., Попович О.В., Юрківська З.Л. Недоліки організації обліку виробничих запасів та напрями їх вдосконалення. Формування ринкових відносин в Україні. 2018. № 10. С. 113-120.

13. Гангал Л. С. Механізм обліково-аналітичного забезпечення управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств. Інноваційна економіка. 2016. № 1–2. С. 124–130.

14. Гангал Л.С., Церковнюк Я.С., Мандрик О.І., Главацький А.В. Облік, аналіз і звітність у забезпеченні управління виробничими запасами в контексті підвищення конкурентоспроможності та вартості вітчизняних підприємств. Ефективна економіка. 2018. № 10. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_10_39

15. Голячук Н. Обліково-аналітичне забезпечення як важлива складова управління підприємством. Економічний аналіз. 2010. № 6. С. 408–410.

16. Гусєва О. Ю., Легомінова С.В. Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2018. № 1 (23). С. 33-39

17. Давидюк Т.В., Легоцька Ю.І. Бухгалтерський аутсорсинг як інноваційний інструмент досягнення економічних переваг. Економічний журнал Одеського політехнічного університету 2018. №1 (3). С. 11-18. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1303983>.

18. Данильчук Л. Сутність дефініції «інформація». Педагогіка і

психологія професійної освіти. 2012. № 5. С. 18–26.

19. Дмитрієв І. А., Шевченко І. Ю. Економіка підприємства: навч. посіб. Харків: ХНАДУ, 2018. 292 с.

20. Євдокимов В. В., Дикий А. П. Особливості організації бухгалтерського обліку при забезпеченні економічної безпеки підприємства. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2009. Вип. 24. С. 255–264.

21. Живець А. М. Комерційна діяльність: навч. посіб. Херсон: Олді-плюс, 2021. 308 с.

22. Жосан Г. Стан розвитку діджиталізації в Україні. Економічний аналіз. 2020. Том 30. № 1. Ч. 2. С. 44–52. – Режим доступу: <https://doi.org/10.35774/econa2020.01.02.044>

23. Іванова В. В. Планування і контроль на підприємстві: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2019. 443 с.

24. Інформаційне забезпечення інноваційного розвитку: світовий та вітчизняний досвід : монографія / Писаренко Т. В., Кваша Т. К., Березняк Н. В., Прудка О. В. Київ : УкрІНТЕІ, 2015. 239 с.

25. Карпенко О. В., Карпенко В. Д., Плікус І. Й. Цифровізація як чинник стійкого розвитку бізнесу. Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в умовах інноваційних інформаційних технологій: монографія/ Є. А. Карпенко, О. В. Карпенко, А. І. Мілька [та ін.]. Полтава: ПУЕТ. 2021. С. 170–183.

26. Кім Ю. Г. Управління системою фінансової безпеки підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 21.04.02. Київ : Ун-т економіки та права "КРОК", 2009. 21 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe (дата звернення: 28.06.2024).

27. Клопов І. О. Управління економічною безпекою промислового підприємства. URL: http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2011/econo_2011_1/2011_1/043-52.pdf (дата звернення: 18.08.2024).

28. Кучер В.А. Визначення структури показників ефективності роботи підприємства як основа прийняття стратегічних рішень / В.А. Кучер // Економіка промисловості. 2015. № 1. С. 71-77.

29. Лень В. С. Обліково-аналітична система підприємства: обґрунтування, визначення, модель. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2016. № 1 (5). С. 281–290.

30. Лобода Н., Чабанюк О., Кольба Р. Діджиталізація як функція облікової діяльності: коронакриза як контекст. 2021. – Режим доступу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/337.pdf>

31. Лойко В. В. Загрози економічній безпеці промислового підприємства : сутність та класифікація. Ефективна економіка. 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua> (дата звернення: 25.06.2024).

32. Максименко Д.В., Даниш Н.І. Аналіз резервів зниження собівартості продукції. Приазовський економічний вісник. 2019. № 5(16). С. 351–355. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/62.pdf.

33. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку / відповідальний редактор О. Є. Кузьмін. Львів : Львівська політехніка, 2012. 280 с.

34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. – Режим доступу: <https://zakon.help/article/nacionalne-polozhennya-standart-buhgalterskogo?menu=119>

35. Нехай В. А., Нехай В. В. Інформаційна безпека як складова економічної безпеки підприємств. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 24(2). С. 137–140. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_24\(2\)__30](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2017_24(2)__30) (дата звернення: 05.07.2024).

36. Норд Г. Л., Цегельник Н. І. Розвиток бухгалтерського обліку розрахунків із покупцями та замовниками: особливості ведення господарської

діяльності в інтернет-середовищі. Ефективна економіка. 2018. № 9. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_9_38

37. Офіційний сайт компанії Perfectum CRM / ERP. Електронний ресурс. – Режим доступу: perfectum.ua Офіційний сайт компанії SERVIO HMS. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://expertsolution.com.ua/uk/>

38. Офіційний сайт компанії SheBo. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://shebo.com.ua>

39. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. Галицький економічний вісник. 2021. № 1 (68). С. 70–76.

40. Петрова В. Ф. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» (для студентів заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст та слухачів другої вищої освіти спеціальності 7.03050901 – Облік і аудит) / В. Ф. Петрова; Харків. нац. Ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 138 с.

41. Пищуліна О. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. Центр Разумкова. Київ, жовтень 2020. С. 274. – Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf

42. Податковий Кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

43. Потапова Н.А. Логістика онлайн-торгівлі в контексті проявів глобалізації цифрової економіки. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 3. С. 62-77.

44. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

45. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 № 851-IV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>

46. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 10.08.2024).

47. Сакун А.Ж., Юрченко А.Ю. (2021). Процес і тенденції моделювання бухгалтерського обліку. Таврійський науковий вісник: Бухгалтерський облік, аналіз та аудит, вип. 7, 171-177. – Режим доступу: <http://www.tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/173/170>

48. Серікова Т.М., Лагодієнко Н.В., Серіков Д.О. Сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерського аутсорсингу в Україні. Вісник Хмельницького національного університету. 2021. № 1. С. 308–331. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-290-1-53>

49. Скорук О. В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства: конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. 94 с.

50. Сосновська І. М. Поняття та значення економічної безпеки виробничо-господарської діяльності підприємств. Ефективна економіка. 2015. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4303> (дата звернення: 15.07.2024).

51. Станкевич Н. А., Карплюк О. О. Сутність економічної безпеки підприємства. Формування ефективної моделі розвитку підприємства в умовах ринкової економіки : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. Житомир : ЖДТУ, 2016. С. 207–208. URL: <http://nbuv.gov.ua> (дата звернення: 20.07.2024).

52. Тарнавський Ю. А. Технології захисту інформації: підручник для студ. спеціальності 122 «Комп'ютерні науки». КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ імені Ігоря Сікорського, 2018. С. 162. – Режим доступу: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23896/1/TZI_book.pdf

53. Тирінов А.В. Сутність та особливості обліку операцій дропшипінгу в Україні / А.В. Тирінов // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. №28. С. 160–163.

54. Томчук О.Ф. Звітність про рух грошових коштів як елемент інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства /

О.Ф.Томчук // Інфраструктура ринку.2019 . № 28 . С. 368-375.

55. Турчин Л., Островерхов В. Застосування CRM-систем в маркетинговій діяльності та управлінні персоналом транспортних підприємств. Економічний аналіз. 2018. № 3, т. 28. С. 199–206.

56. Хорунжак Н., Бруханський Р., Іванишин В. Logic-statistical informationmodels in control function of accounting. Independent Journal of Management & Production (Special Edition PDATU). 2019. Vol 10, № 7. С. 846- 871.

57. Чайка Т.Ю., Лошакова С.С., Водоріз Я.С. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Економіка і суспільство. 2018.№15. С. 900-908.

58. Щербина С. В. Державна політика у сфері забезпечення екологічної безпеки виробництва та реалізації агропродовольчої продукції. Державне управління : теорія та практика. 2013. № 2. С. 108–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2013_2_15 (дата звернення: 12.07.2024).

59. Ярова Ю. О., Артеменко Л. П. Структура економічної безпеки підприємства в умовах кризи. Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". 2016. № 13. С. 257–263. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2016_13_39 (дата звернення: 10.08.2024).

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1 Визначення сутності поняття «економічна безпека підприємства»

Підхід до визначення	Визначення поняття «економічна безпека підприємства»
Ресурсно-функціональний	стан найбільш ефективного використання ресурсів підприємства (капіталу, людських ресурсів, інформації, технологій, обладнання, прав і підприємницьких можливостей) для запобігання загрозам і забезпечення стабільного функціонування підприємства в сьогоденні та майбутньому [14];
Із точки зору його здатності ефективно функціонувати та здійснювати захист діяльності від негативного впливу середовища діяльності підприємства, в якому воно функціонує	здатність захистити бізнес-діяльність підприємства від негативного впливу зовнішнього середовища та швидко усунути або адаптуватися до існуючих умов різноманітних загроз, що впливають на діяльність компанії [11];
Із точки зору захищеності економічних інтересів підприємства	це міра часової і просторової гармонізації та інтеграції інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, а також забезпечення взаємодії з ними [22];
Із точки зору основної виробничої перспективи діяльності підприємства	це стан правових і виробничих відносин, матеріальних та інтелектуальних ресурсів, що гарантують ефективне функціонування, фінансово-комерційне процвітання, науково-технічний і соціальний розвиток підприємства [24].

Таблиця А.2 Моніторинг економічної безпеки підприємства

Складова економічної безпеки	Показник	Формула розрахунку	Джерело у звітності
Фінансова складова	Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	Баланс (рядки: оборотні активи, поточні зобов'язання)
	Рентабельність активів (ROA)	Чистий прибуток / Середні активи	Звіт про фінансові результати (рядок: чистий прибуток)
	Чистий грошовий потік	Операційні надходження - Операційні витрати	Звіт про рух грошових коштів (розділ: операційна діяльність)
Виробнича складова	Вирібок на одного працівника	Випуск продукції (у штуках) / Кількість працівників	Звіт з управління виробництвом
	Відсоток браку продукції	(Обсяг браку / Загальний випуск) * 100%	Звіт про якість продукції
	Частка витрат на інновації	(Витрати на інновації / Загальні витрати) * 100%	Бюджетні документи підприємства
Кадрова складова	Плинність кадрів	(Кількість працівників, які звільнилися / Загальна кількість працівників) * 100%	Кадровий звіт (плинність працівників)
	Коефіцієнт участі в навчанні	(Кількість працівників, що пройшли навчання / Загальна кількість працівників) * 100%	Звіт відділу навчання і розвитку персоналу
	Середня продуктивність праці	Чиста продуктивність / Загальний час роботи	Операційні дані виробничого процесу
Ринкова складова	Частка компанії на ринку	(Обсяг продажів компанії / Загальний ринковий обсяг) * 100%	Аналіз ринку (внутрішні та зовнішні дослідження)
	Коефіцієнт утримання клієнтів	(Кількість утриманих клієнтів / Загальна кількість клієнтів) * 100%	CRM-система підприємства
	Динаміка змін цін на продукцію	Ціна у поточному періоді - Ціна у попередньому періоді	Звіт відділу продажів
Інформаційна складова	Кількість інцидентів кібербезпеки	Кількість зафіксованих інцидентів	Звіт з інформаційної безпеки
	Рівень відповідності політикам конфіденційності	Дотримання внутрішніх політик (Так/Ні)	Внутрішній аудит політик
Зовнішнє середовище	Частота змін у нормативно-правовій базі	Кількість змін у законодавстві за звітний період	Законодавчі акти (зовнішнє середовище)
	Частка проблемних дебіторів	(Сума проблемної дебіторської заборгованості / Загальна дебіторська заборгованість) * 100%	Баланс (дебіторська заборгованість)
	Оцінка фінансової стійкості партнерів	Фінансові дані контрагентів (аналіз балансу)	Звіт контрагентів (баланс та звіт про фінансові результати)
Інноваційна складова	Кількість нових продуктів	Кількість нових продуктів у портфелі	Портфель продуктів (внутрішній звіт)
	Тривалість циклу розробки продукту	Час від ідеї до запуску нового продукту	Проектний звіт (часові оцінки)
	Відсоток реалізованих інновацій	(Кількість успішних інноваційних проектів / Загальна кількість проектів) * 100%	Проектний звіт (ефективність реалізації)
Оперативна складова	Тривалість виконання замовлень	Середній час виконання одного замовлення	Звіт про виконання замовлень
	Оборотність запасів	Собівартість запасів / Середній обсяг запасів	Облік запасів (аналітичний звіт)

